

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1998-1999

13 OCTOBRE 1998

Proposition de loi insérant un article 217*bis* dans le Code d'instruction criminelle et complétant l'article 5 de la loi du 15 février 1993 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme

(Déposée par M. Erdman et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi vise à renforcer les droits de la partie civile en matière criminelle, au moment où le dossier est transmis au procureur général.

Conformément à l'article 133 du Code d'instruction criminelle, la chambre du conseil ordonnera la transmission des pièces du dossier au procureur général près la cour d'appel, en vue de la mise en accusation de l'inculpé et de son renvoi éventuel devant la cour d'assises, au cas où l'on considérerait qu'il existe des charges suffisantes concernant un fait qui relève de la compétence de la cour d'assises, qu'il s'agisse d'un crime non correctionnalisable, d'un crime dont on estime qu'il n'est pas souhaitable de le correctionnaliser, d'un délit de presse ou d'un délit politique.

L'article 217 du Code d'instruction criminelle, premier alinéa, précise en outre que le procureur général près la cour d'appel sera tenu de mettre l'affaire en état dans les cinq jours de la réception des pièces qui lui auront été transmises en exécution de l'article 133 (ou de l'article 135), et de faire son rapport dans les cinq jours suivants, au plus tard. Les

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1998-1999

13 OKTOBER 1998

Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 217*bis* in het Wetboek van strafvordering en tot aanvulling van artikel 5 van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding

(Ingediend door de heer Erdman c.s.)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel beoogt de rechten van de burgerlijke partij te versterken in criminele zaken, op het moment dat het dossier werd toegestuurd aan de procureur-generaal.

Overeenkomstig artikel 133 van het Wetboek van strafvordering zal de raadkamer de verzending van de stukken van het dossier aan de procureur-generaal bij het hof van beroep bevelen, met het oog op de inbeschuldigingstelling van de verdachte en zijn eventuele verwijzing naar het hof van assisen, wanneer geoordeeld wordt dat voldoende bezwaren bestaan met betrekking tot een feit dat behoort tot de bevoegdheid van het hof van assisen, hetzij het gaat om een niet-correctionaliseerbare misdaad of een misdaad waarvan de correctionalisering niet wenselijk werd geacht, of om een pers- of politiek misdrijf.

Artikel 217 van het Wetboek van strafvordering, eerste lid, preciseert verder dat de procureur-generaal bij het hof van beroep gehouden is de zaak in gereedheid te brengen binnen vijf dagen na ontvangst van de stukken die hem zijn toegezonden ter uitvoering van artikel 133 (of van artikel 135), en uiterlijk binnen de volgende vijf dagen verslag te doen. De bij artikel 217

délais prévus à l'article 217 du Code d'instruction criminelle (et 219 du Code d'instruction criminelle) relatifs à la procédure de mise en accusation ne sont toutefois pas prescrits à peine de nullité (Cass., 29 septembre 1982, *Pas.*, 1983, I, 144, Arr. Cass., 1982-1983, 160).

Il y a manifestement un hiatus dans la législation en ce qui concerne cette phase de la procédure pénale.

En effet, lorsque le procureur du Roi décide de classer une affaire sans suite, il doit indiquer le motif de sa décision, en application de l'article 28^{quater} nouveau du Code d'instruction criminelle. Ce motif doit être communiqué à toute personne lésée (article 5bis du titre préliminaire), mais, lorsque le procureur général estime, au terme d'une procédure, qu'il n'y a pas lieu de poursuivre un délit donné devant la cour d'assises, la personne lésée ne dispose plus d'aucun moyen de se défendre.

La présente proposition vise à remédier à cette situation en accordant à toute partie civile le droit de demander la fixation de l'affaire devant la chambre des mises en accusation, au moyen d'une simple requête déposée au greffe de la cour d'appel et adressée au président et aux conseillers et conseillères près la chambre des mises en accusation, laquelle examinera, conformément aux autres dispositions du chapitre Ier, titre II du livre II du Code d'instruction criminelle, l'affaire qui lui est soumise.

Comme la demande de fixation émanant de la partie civile constitue à ce moment-là le seul fondement de la poursuite de l'action publique et de la saisine de la chambre des mises en accusation, celle-ci a le pouvoir de sanctionner l'irrecevabilité de la constitution de partie civile (*cf.* par analogie avec l'article 135 du Code d'instruction criminelle, Schuind, G., *Traité pratique de droit criminel*, Verstraeten, R., *De Burgerlijke partij en het gerechtelijk onderzoek*, n° 194 et suivants.).

Dans la même optique, l'on peut d'ailleurs renvoyer au § 3, de l'article 61ter du Code d'instruction criminelle (tel qu'il a été inséré par la loi Franchimont), selon lequel la recevabilité, notamment, constitue une condition, pour ce qui est de la possibilité de consulter le dossier.

L'article 3 reconnaît expressément au Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme le droit de se constituer partie civile dans tous les litiges auxquels donnerait lieu la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme ou la xénophobie. Lorsque le centre se sera constitué partie civile et que les conditions requises seront remplies, il pourra également demander la fixation devant la chambre des mises en accusation.

van het Wetboek van strafvordering (en 219 van het Wetboek van strafvordering) gestelde termijnen betreffende de procedure van inbeschuldigingstelling zijn echter niet op straffe van nietigheid voorgeschreven (Cass., 29 september 1982, *Pas.*, 1983, I, 144, Ass. Cass., 1982-1983, 160).

In die fase van de strafrechtspleging blijkt er een hiaat in de wetgeving te zijn.

Immers wanneer de procureur des Konings beslist tot seponering dient hij volgens het nieuwe artikel 28^{quater} van het Wetboek van Strafvordering de redenen daarvan aan te geven. Deze redenen dienen te worden meegedeeld aan iedere benadeelde persoon (artikel 5bis voorafgaande titel). Maar wanneer de procureur-generaal na afloop van de procedure van oordeel is dat een misdrijf niet moet worden vervolgd voor het hof van assisen heeft de benadeelde geen enkel verweer.

Dit voorstel wenst hieraan te verhelpen door aan iedere burgerlijke partij het recht te geven middels een eenvoudig verzoekschrift neergelegd ter griffie van het hof van beroep gericht aan de voorzitter en de dames en heren raadsheren bij de kamer van inbeschuldigingstelling over te gaan tot dagstelling voor de kamer van inbeschuldigingstelling, welke de voor haar aanhangig gemaakte zaak zal behandelen overeenkomstig de overige bepalingen van hoofdstuk I, titel II, van boek II, van het Wetboek van strafvordering.

Vermits het verzoek tot dagstelling uitgaande van de burgerlijke partij op dat moment het enige fundament is van de saisine van de kamer van inbeschuldigingstelling en van het op gang houden van de strafvordering, heeft de kamer van inbeschuldigingstelling alsdan eveneens de bevoegdheid om de onontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling te sanctioneren (*cf.* naar analogie met artikel 135 van het Wetboek van strafvordering, Schuind, G., *Traité pratique de droit criminel*, Verstraeten, R., *De Burgerlijke partij en het gerechtelijk onderzoek*, nrs. 194 e.v.).

In dezelfde optiek kan trouwens worden verwezen naar § 3 van artikel 61ter van het Wetboek van strafvordering (zoals ingevoegd door de wet-Franchimont) waar eveneens onder meer de vereiste van ontvankelijkheid wordt gesteld, zij het met betrekking tot de inzage van het dossier.

In artikel 3 wordt aan het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding uitdrukkelijk het recht gegeven zich burgerlijke partij te stellen in de rechtsgeschillen waartoe de toepassing van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden aanleiding kan geven. Wanneer het centrum zich in voorkomend geval burgerlijke partij heeft gesteld, zal het ook gebruik kunnen maken van de mogelijkheid tot dagstelling voor de Kamer van inbeschuldigingstelling wanneer aan de voorwaarden hiertoe werd voldaan.

La présente proposition tente donc de répondre à toutes les observations que le Conseil d'État a formulées concernant la proposition de loi tendant à mettre en place une procédure sommaire devant la cour d'assises en vue d'une répression effective des délits de presse à caractère raciste (doc. Sénat, n° 1-472/4, session de 1997-1998).

Elle vise non seulement les délits de presse à caractère raciste, mais aussi toutes les affaires qui doivent être soumises au jury. Pour le reste, l'on ne touche pas à la procédure actuelle devant la cour d'assises, qui est définie dans les autres dispositions du chapitre Ier, titre II du livre II du Code d'instruction criminelle.

Il ne saurait donc plus être question d'une violation de l'article 150 de la Constitution, ni de ses articles 10 et 11.

Dans la même optique, l'on ne réserve évidemment pas au Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme la possibilité de prendre l'initiative susvisée, à savoir celle de déposer une requête de fixation devant la chambre des mises en accusation. Au contraire, on l'offre à l'ensemble des parties civiles.

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans le livre II, titre II, chapitre premier, du Code d'instruction criminelle est inséré un article 217*bis*, qui est rédigé comme suit :

« Article 217*bis*. — Lorsque le procureur général n'a pas saisi la chambre des mises en accusation de l'affaire suivant les conditions et dans les délais définis à l'article précédent, toute partie civile peut demander, par une requête déposée au greffe de la cour d'appel, à la chambre des mises en accusation, de procéder à la fixation de l'affaire devant elle dans le mois de la transmission des pièces par le procureur général en application de l'article 133. À moins que la constitution de partie civile ne semble manifestement irrecevable, la chambre des mises en accusation continuera à examiner, conformément aux dispositions du présent chapitre, l'affaire qui lui est soumise. »

Dit wetsvoorstel tracht aldus tegemoet te komen aan alle opmerkingen van de Raad van State, vervat in het wetsvoorstel strekkende tot het invoeren van een summiere rechtspleging voor het hof van assisen om daadwerkelijke bestraffing van racistische drukpersmisdrijven te bewerkstelligen (Stuk Senaat, nr. 1-472/4, zitting 1997-1998).

Onderhavig wetsvoorstel beoogt immers niet enkel de racistische drukpersmisdrijven, maar alle zaken die aan de jury moeten onderworpen worden. Verder wordt niet geraakt aan de huidige procedure voor het hof van assisen, vastgelegd in de overige bepalingen van hoofdstuk I, titel II, van boek II van het Wetboek van strafvordering.

Er kan dus geen sprake meer zijn van een schending van artikel 150 van de Grondwet, noch van de artikelen 10 en 11.

In dezelfde lijn wordt uiteraard de mogelijkheid tot het nemen van bovenstaand initiatief, zijnde het richten van een verzoek om over te gaan tot dagstelling niet uitsluitend voorbehouden aan het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, maar daarentegen opengesteld voor alle burgerlijke partijen.

Frederik ERDMAN.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In boek II, titel II, hoofdstuk I, van het Wetboek van strafvordering wordt een artikel 217*bis* ingevoegd, luidende :

« Artikel 217*bis*. — Wanneer de procureur-generaal de zaak niet voor de kamer van inbeschuldigingstelling aanhangig heeft gemaakt binnen de voorwaarden en termijnen bepaald in het vorige artikel, kan elke burgerlijk partij in een verzoekschrift neergelegd ter griffie van het hof van beroep, de kamer van inbeschuldigingstelling verzoeken over te gaan tot dagstelling van de zaak voor de kamer van inbeschuldigingstelling binnen de maand na de overhandiging van de stukken door de procureur-generaal overeenkomstig artikel 133. Behoudens indien de burgerlijke partijstelling kennelijk onontvankelijk lijkt, zal de kamer van inbeschuldigingstelling de aldus voor haar aanhangig gemaakte zaak verder behandelen overeenkomstig de bepalingen van dit hoofdstuk. »

Art. 3

L'article 3, deuxième alinéa, 5°, de la loi du 15 février 1993 créant un Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme est complété par la disposition suivante :

« ; pour ce faire, le centre peut se constituer partie civile. »

Art. 3

Artikel 3, tweede lid, 5°, van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding wordt aangevuld met de volgende bepaling :

« ; hiertoe kan het centrum zich burgerlijke partij stellen. »

Frederik ERDMAN.
Roger LALLEMAND.
Hugo COVELIERS.
Magdeleine WILLAME-BOONEN.
Eddy BOUTMANS.
Pierre JONCKHEER.